

1. des es f ges as b c des (5 znaków, obniżona d).
2. e fis gis a h cis dis e (4 znaki, podwyższone es).
3. fis gis ais h cis dis eis fis (6 znaków, podwyższona f).
4. as b c des es f g as (4 znaki, obniżone a)
5. h cis dis e fis gis ais h (5 znaków, podwyższona b).

Idąc jeszcze dalej, możnaby wprowadzić raz już poprzednio podaną gamę *cis* z siedmioma krzyżykami, brzmiałaby ona (zwłaszcza na fortepianie) jak gama *des*, dalej gamę *ces* z siedmioma bemolami równającą się gamie *h*, wreszcie gamę *ges* z sześcioma bemolami równoznaczną z gamą *fis*. Stosunek takich dwu gam lub tonów, które różnią się nazwami i sposobem napisania, ale brzmią jednakowo jak np. *fis* i *ges*, *cis* i *des* lub *h* i *ces* nazywamy *enhormonią*.

Gamy powyżej przedstawione, rozłożeniu półtonów i całych tonów, jaknajściślej zachowanemu, zawdzięczają swój charakter jasny, energiczny a nawet wesoły, i stąd pochodzi, iż je nazywamy *majorowymi*, albo jeszcze krócej: *dur* (twarde). Wymienione więc po kolei według zwiększającej się ilości znaków przedstawia się nam tak:

Gama *c. dur* bez znaku.

Gamy z krzyżykami:

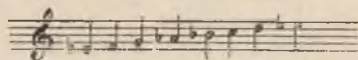
Gama *g-dur* (jeden krzyżyk), *d-dur*, (dwa), *a-dur* (trzy), *e-dur* (cztery) *h-dur* (pięć), *fis-dur* (sześć).

Gamy z bemolami:

Gama *f-dur* (jeden bemol), *b-dur* (dwa), *es-dur* (trzy), *as-dur* (cztery), *des-dur* (pięć), *ges-dur* (sześć).

Gamy *fis-dur* i *ges-dur* w brzmieniu na klawiszowych instrumentach (forte-pian, harmonjum, organy) nie różnią się, są *enharmoniczne*.

Uczeń powinien bezwzględnie umieć na pamięć co najmniej gamę *c-dur*, trzy krzyżkowe *g*, *d*, *a* i trzy bemolowe *f*, *b*, *es* pisząc zaś je nutami, musi trzymać się zasady, że nuty każdej gamy zajmują na pięciolinji sąsiednie miejsca, na linji i między linjami żadne, zaś miejsce opuszczone być nie może. Np. gama *es-dur*.

i taksamo nadół.

(C. d. n.)